

INGMAR BERGMAN

RYTUAŁ

*Ta trójka jest nierozzerwalnie złączona,
nie mogą ani odejść od siebie, ani działać
parami. Jedynie w napięciu pomiędzy
trzema wierzchołkami trójkąta można czegoś
dokonać.*

Ingmar Bergman

INGMAR BERGMAN RYTUAŁ

/Riten/

TŁUMACZENIE Elżbieta Frątczak-Nowotny

REŻYSERIA Iwona Kempa

SCENOGRAFIA Iwona Kempa, Anna Sekuła

KOSTIUMY Anna Sekuła

MUZYKA Piotr Madej (Patrick the Pan)

MULTIMEDIA Grzegorz Mart

ASYSTENT REŻYSERA Anna Bas, Radosław Maciąg (II rok WRD PWST)

INSPICJENT Anna Wójcicka

REALIZACJA MULTIMEDIÓW Grzegorz Mart/Mariusz Gąsior

REALIZACJA ŚWIATEŁA Jarosław Prusicki, Marek Jaśko

REALIZACJA DŹWIĘKU Piotr Madej, Daniel Seidler

Obsada:

THEA Katarzyna Zawiślak-Dolny

HANS Marcin Kuźmiński

SĘDZIA Sławomir Maciejewski

SEBASTIAN Grzegorz Mielczarek

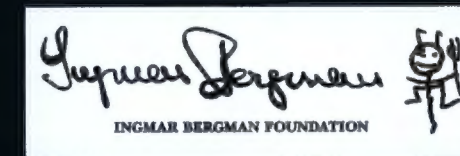
Premiera 28 listopada 2015 roku na Scenie Miniatura.

W spektaklu wykorzystano fragment utworu muzycznego
Nunc Dimittis Arvo Pärta.

Licencja na wystawienie utworu została wydana przez Stowarzyszenie Autorów ZAIKS.

Premiera spektaklu w porozumieniu z Josef Weinberger Limited, London
za zgodą Ingmar Bergman Foundation.

www.ingmarbergman.se

INGMAR BERGMAN

Jeden z najwybitniejszych twórców światowego kina. Reżyser filmowy i teatralny, scenarzysta i dramaturg. Urodził się 14 lipca 1918 roku w Uppsali (Szwecja) w rodzinie protestanckiego pastora. Studiował historię sztuki i literaturę na uniwersytecie w Sztokholmie. Debiutował w roku 1944 jako scenarzysta filmu *Skandal* (reż. Alf Sjöberg), a dwa lata później wyreżyserował swój własny film *Kryzys*. Kolejne realizacje filmowe Bergmana *Okręt do Indii* (1947), *Więzienie* (1949), *Ku szczęściu* (1950), *Letni sen* (1951) i *Wakacje z Moniką* (1953) spotkały się z raczej umiarkowanym przyjęciem. Zdecydowanie wyżej ceniono wówczas jego twórczość teatralną. Pierwszym wybitnym filmem Bergmana okazał się *Wieczór kuglarzy* (1953), natomiast już za zrealizowane dwa lata później *Uśmiechy nocy* letniej otrzymał nagrodę na festiwalu w Cannes. Do najważniejszych jego dzieł należą m.in.: *Lekcja miłości* (1954), *Marzenia kobiet* (1955), *Siódma pieczęć* (1957), *Tam, gdzie rosną poziomki* (1958; Nagroda Włoskich Krytyków Filmowych na MFF w Wenecji, Złoty Niedźwiedź na MFF w Berlinie), *Twarz* (1958; Nagroda Specjalna Jury MFF w Wenecji), *U progu życia* (1958; Złota Palma na MFF w Cannes), *Jak w zwierciadle* (1961; Nagroda Specjalna na MFF w Berlinie), *Goście wieczerzy pańskiej* (1963), *Milczenie* (1963), *Persona* (1966), *Szepty i krzyki* (1972; wyróżnienie specjalne na MFF w Cannes), *Sceny z życia małżeńskiego* (1973), *Czarodziejski flet* (1975), *Jajo węża* (1977), *Jesienna sonata* (1978), *Z życia marionetek* (1980), *Fanny i Aleksander* (1982; Nagroda FIPRESCI na MFF w Wenecji). Krąg tematyczny twórczości Bergmana wyznaczają przede wszystkim dylematy określające doświadczenie egzystencjalne jednostki – z jednej strony pytanie o istnienie Boga, z drugiej – o możliwość porozumienia z drugim człowiekiem. Często poruszał też kwestie dotyczące skomplikowanych relacji rodzinnych i partnerskich. Ingmar Bergman zmarł 30 lipca 2007 r., miał 89 lat. Swój ostatni film *Sarabanda* zrealizował w 2003 r. *Rytuał*, zrealizowany przez artystę jako film telewizyjny w 1969 roku był jego protestem przeciwko wszystkim tym, którzy sprzeciwiali się objęciu przez niego posady dyrektora Królewskiego Teatru Dramatycznego w Sztokholmie. Spektakl, wyreżyserowany przez Iwonę Kempę w Teatrze im. Juliusza Słowackiego jest polską prapremierą teatralną tego dzieła.

Ingmar Bergman o powstaniu *Rytuału*

Taki był pomysł *Rytuału*. Dwaj homoseksualiści, mniej lub bardziej rozebrani, stoją przy oknie, pamiętając czy też nie pamiętając o tym gdzie stoją. Na zewnątrz jest park i ulica. Ktoś ich widział i doniósł na nich. Bawili się. Markus, który jest rzeźbiarzem wymodelował straszną maskę, przedstawiającą teściową bezimiennego mężczyzny, i nagle zaczęli małpować antyczny rytuał podniesienia.

Pierwotny pomysł jest więc bardziej surowy, bardziej zrozumiały i o wiele bardziej przykry od gotowego filmu.

Czytałem o rytuale podniesienia w związku z moimi studiami nad *Bachantkami* Eurypidesa i rozmawiałem z Larsem Levi Laestadiusem o wystawieniu ich na scenie w Malmö z Gertrud Fridh jako Dionizosem i Maxem von Sydowem jako Pentheusem. Zaczęliśmy prace przygotowawcze, ale ogarnęły nas wątpliwości. Teatr miał właściwie tylko jeden cel: zdobyć publiczność. Rozważaliśmy zatem plusy i minusy tego projektu, ale bez zbędnego rozczulania się. Teatr walczył o byt a nasz pomysł był zarówno bardzo ambitny, jak i specyficzny. W starożytnej Grecji teatr był nierozdzielnie związany z religijnymi obrzędami. Widzowie gromadzili się na długo przed wschodem słońca. O świcie podchodzili kapłani z maskami na twarzach. Kiedy słońce podnosiło się nad górami, oświetlało środek sceny, na którym wzniesiono mały ołtarz. Krew zwierząt ofiarnych zbierano w wielkim naczyniu. Jeden z kapłanów noszący pozłocaną maskę boga, ukrywał się za innymi. Kiedy słońce wznosiło się wyżej, dwóch kapłanów w ściśle określonym momencie unosiło naczynie tak, aby widzowie mogli zobaczyć jak we krwi odbija się maska boga. Grała orkiestra złożona z bębnow i z fletni Pana, a kapłani śpiewali. Po upływie kilku minut celebrans opuszczał naczynie i pił krew.

Początkowo zamierałem kręcić *Rytuał* równolegle z *Hańbą*. *Hańba* była nieomal w stu procentach realizowana w plenerach i wybudowaliśmy dom, który mógł być również wykorzystany jako atelier. W deszczowe dni mogliśmy przebywać wewnątrz i bawić się z kamerą. Oto dlaczego nazywam *Rytuał* „ćwiczeniem na kamerę i czterech aktorów”.

Napisałem *Rytuał* szybko i bezpretensjonalnie. Z różnych powodów nie został nakręcony tak jak początkowo myślałem, ale nie mogłem z niego zrezygnować. Udało mi się zainteresować Ingrid Thulin, Gunnara Björnstranda, Erika Hella i Andersa Eka, obiecując im szybką realizację. Mieliśmy próbować przez tydzień, a zdjęcia miały trwać dziewięć dni.

Rytuał jest dość mroczny. Był wyrazem agresji i wywołał gwałtowne reakcje zarówno w Teatrze TV, jak i u krytyków. (...) Nie potrafiłem mojej wściekłości opanować. Wybuchła w *Rytuale*.

I. Bergman, *Obrazy*

IWONA KEMPA

Reżyseria i scenografia

Absolwentka teatrologii na Uniwersytecie Jagiellońskim i Wydziału Reżyserii Dramatu w krakowskiej PWST. Od 1996 r. związana była z Teatrem im. Wilama Horzycy w Toruniu, gdzie rozpoczęła karierę *Karykaturami* J. A. Kisielewskiego, a w latach 2006 – 2012 roku pełniła funkcję dyrektora artystycznego. Zrealizowała na tamtejszej scenie m.in.: *Końcówkę* S. Becketta, *Samotny Zachód* M. McDonagha, *Sztukę* Y. Rezy, *Woyzecka* G. Büchnera, *Plażę* P. Asmussena, *Dwa i pół miliarda sekund* S. Becketta, *Pakujemy manatki* H. Levina, *In Extremis* H. Brentona, *Zimowy pogrzeb* H. Levina, *O miłości* L. Norèna. Współpracowała także z teatrami w Opolu, Kaliszu, Krakowie, Łodzi, Bydgoszczy, Poznaniu, Wrocławiu i Warszawie. Do innych ważnych jej spektakli należą: *Wspólny pokój* Z. Uniłowskiego, *Choroba młodości* F. Brücknera, *Kamień i popioły* D. Denisa, *Portugalia* Z. Egressy'ego, Przygotowała również spektakle dyplomowe w krakowskiej PWST: *Mroczna gra albo historie dla chłopców* C. Murillo oraz *Miłość i pieniądze* D. Kelly'ego. Jest laureatką wielu festiwali teatralnych m.in.: Ogólnopolskiego Festiwalu Sztuki Reżyserkiej „Interpretacje” w Katowicach, Festiwalu Małych Form Teatralnych „Kontrapunkt” w Szczecinie, Ogólnopolskiego Festiwalu Prapremier w Bydgoszczy, Ogólnopolskiego Festiwalu Dramaturgii Współczesnej „Rzeczywistość przedstawiona” w Zabrzu. W 2008 roku otrzymała „Laur Konrada” na katowickich „Interpretacjach” za spektakl *Pakujemy manatki* H. Levina, a za *Rozmowy poufne* I. Bergmana – nagrodę dziennikarzy na Festiwalu KONTAKT w Toruniu. Na Festiwalu „Oblicza teatru” w Polkowicach otrzymała Złotego Miedziaka za spektakle *Udręka życia* H. Levina i *Rozmowy poufne* I. Bergmana. Od grudnia 2012 roku pełni funkcję Kierownika Artystycznego Małopolskiego Ogrodu Sztuki w Krakowie. Dotychczas w Teatrze im. Juliusza Słowackiego zrealizowała: *Rozmowy poufne* I. Bergmana, *Intymność* H. Kureishiego, *Udrękę życia* H. Levina, a na scenie Małopolskiego Ogrodu Sztuki: *Za chwilę. Cztery sposoby na życie i jeden na śmierć* P. Asmussena (w 2013 roku został on uhonorowany Nagrodą Teatralną im. Stanisława Wyspiańskiego), *Z miłości* P. Turriniego oraz *Wszystkie światy w pigułce* S. Burta. Od 2013 roku jest pedagogiem na Wydziale Reżyserii krakowskiej PWST.

ANNA SEKUŁA

Scenografia i kostiumy

Scenografka i kostiumografka. Absolwentka Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej oraz Studium Scenografii ASP w Krakowie. Opracowała scenografię i kostiumy do blisko 200 spektakli. Przez ponad dwadzieścia lat związana była z Teatrem im. Juliusza Słowackiego w Krakowie. Współpracowała także z Teatrem Starym, Teatrem Ludowym i Teatrem Bagatela w Krakowie, Teatrem Polskim w Warszawie, Teatrem Polskim we Wrocławiu oraz z teatrami w Gdańsku, Opolu, Rzeszowie, Toruniu i Krakowie. Do jej najważniejszych osiągnięć należą projekty scenograficzne i kostiumograficzne do spektakli: *Opowieści Lasku Wiedeńskiego* O. von Horvatha, *Niebezpieczne związki* Ch. Hamptona, *Nie-Boska komedia* Z. Krasińskiego, *Cyd S. Wyspiańskiego*, *Trędowata* H. Mniszkówny, *Moralność pani Dulskiej* G. Zapolskiej, *Królowa Śniegu* Ch. H. Andersena (wszystkie w reż. Włodzimierza Nurkowskiego), *Juliusz Cezar* W. Szekspira, *Żabusia* G. Zapolskiej (reż. Jerzy Goliński), *Pan Jowialski* A. Fredry (reż. Kazimierz Dejmek), *Obóz wszystkich świętych* T. Nowakowskiego (reż. Mikołaj Grabowski), *Uzdrowiciel* B. Friela (reż. Katarzyna Deszcz), *Dożywocie* A. Fredry (reż. Tomasz Obara), *Tango* S. Mrożka (reż. Krzysztof Orzechowski). Za kostiumy do spektaklu *Opowieści gargantuiczne* wg F. Rabelais'go (reż. Katarzyna Deszcz) otrzymała nagrodę na Festiwalu Teatrów Ogródkowych w Warszawie, a za scenografię do przedstawień *Pan Jowialski* A. Fredry (reż. Krzysztof Orzechowski) i *Ślub* W. Gombrowicza (reż. Elmo Nuganen) – nagrody na Ogólnopolskich Konfrontacjach Teatralnych „Klasyka Polska” w Opolu. Współpracowała z Iwoną Kempą przy spektaklach: *Rozmowy poufne* I. Bergmana, *Intymność* H. Kureishiego, *Ślubuję ci miłość i wierność* J. Háya, *Kaleka z Inishmaan* M. McDonagha oraz *Za chwilę. Cztery sposoby na życie i jeden na śmierć* (P. Asmussena). Ostatnio pracowała przy spektaklach: *Machiavelli* J. Wasowskiego (reż. Tomasz Obara) w Teatrze Muzycznym w Lublinie, *Mending Fences. Wszystko o związkach* N. Foster (reż. Tomasz Obara) w Teatrze Ludowym w Krakowie oraz *Emocje* w Operze Krakowskiej.

PIOTR MADEJ (PATRICK THE PAN)

Muzyka

Wokalista, instrumentalista, kompozytor, autor tekstów. Jest samoukiem. Na co dzień pracuje jako realizator dźwięku w Teatrze im. Juliusza Słowackiego w Krakowie. Autor dwóch płyt, nagranych w większości samodzielnie w domu, pozytywnie przyjętych przez dziennikarzy i radiowców w całym kraju. Artysta związany z wytwórnią Kayax. Wystąpił na wszystkich najważniejszych festiwalach muzycznych w kraju m.in. Opener Festival, Off Festival, czy Męskie Granie. Jego piosenka *Niedopowieści* zaśpiewana wspólnie z Dawidem Podsiadło znalazła się na Liście Przebojów Trójki.

GRZEGORZ MART

Multimedia

Performer, dokumentalista i historyk medycyny. Ukończył Wydział Intermediów krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych oraz Państwową Wyższą Szkołę Filmową, Telewizyjną i Teatralną im. Leona Schillera w Łodzi. Zajmuje się malarstwem i fotografią. Uczestnik wystaw w galerii BWA w Tarnowie, Bunkrze Sztuki, Galerii Pauza i MCK w Krakowie, a także w Miejskiej Galerii Sztuki w Łodzi, Pacamerze w Suwałkach i galerii w Starym Browarze we Wrocławiu. Jest autorem m.in. cyklu malarsko-filmowych performansów *Obrazy filmowe*. W 2014 roku współpracował z Iwoną Kempą przy spektaklu *Z miłości* P. Turriniego.

Mniej lub bardziej świadomie rozszczępiłem się na trzy postacie.

Sebastian Fischer (Anders Ek): nieodpowiedzialny, rozpustny, nieobliczalny, infantylny, targany namiętnościami, zawsze bliski załamania, ale prawdopodobnie twórczy i na wskroś zanarchizowany, żądny rozkoszy, leniwy, sympatyczny, słaby i brutalny.
Hans Winkelmann (Gunnar Björnstrand): zorganizowany, poddany surowej dyscyplinie, z poczuciem odpowiedzialności za innych pogodny i cierpliwy.

Kobieta czyli Thea (Ingrid Thulin), to – jak sądzę – na pół uświadomiona próba ukazania mojej intuicji. Nie ma własnej twarzy, nie zna swojego wieku, ustępliwa, ciągle musi się podobać. Ulega nagłym natchnieniom, rozmawia z Bogiem, aniołami i demonami sama wierzy, że jest świętą, próbuje wywołać stygmaty na swoich dłoniach, tak nieznośnie przewrażliwiona, że czasem nie wytrzymuje nawet dotyku odzieży. Ani pozytywna, ani negatywna. Stanowi parabolę dla tajemniczych sygnałów emitowanych z zaświatów.

Ta trójka jest nierozzerwalnie złączona, nie mogą ani odejść od siebie, ani działać parami. Jedynie w napięciu pomiędzy trzema wierzchołkami trójkąta można czegoś dokonać. Była to ambitna próba rozszczępienia mojej natury i przedstawienia, jak właściwie funkcjonuje, jakie siły natury utrzymują maszynę w ruchu. (...)

Z pewnością miałem zamiar z sympatią ukazać biednego Sędziego (Erik Hell), ale widzę, że nieszczególnie mi się to udało.

Apeluje on do trojga artystów, aby spróbowali ujrzeć w nim ludzką istotę. Ale jest już za późno. Popęłił gwałt i musi umrzeć. To skazaniec, który próbuje bronić się pod nożem gilotyny.

W programie wykorzystano cytaty z książki I. Bergmana, *Obrazy*, w przekł. T. Szczepańskiego, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1993

Teatr im. Juliusza Słowackiego w Krakowie
pl. Św. Ducha 1, 31-023 Kraków, tel. 12 424 45 00, fax 12 424 45 06
www.slowacki.krakow.pl

Krzysztof Orzechowski Dyrektor Naczelny i Artystyczny
Ewa Szafran Zastępca Dyrektora
Iwona Kempa Zastępca Dyrektora, Kierownik Artystyczny Małopolskiego Ogrodu Sztuki

Anna Burzyńska
Kierownik Literacki

Halina Jarczyk
Kierownik Muzyczny

Lucyna Marchewczyk
Kierownik Koordynacji
Pracy Artystycznej

Diana Poskuta-Włodek
Archiwum Artystyczne

Ewa Ziencikiewicz
Asystent Dyrektora

Grzegorz Gurda
Kierownik Działu Technicznego

Jacek Repetowski
Główny brygadier sceny

Jerzy Gabryel
Kierownik pracowni rekwizytorskiej

Michał Bystrzycki
Kierownik pracowni elektrycznej

Rafał Drewniany
Kierownik pracowni akustycznej

Bożena Gawel
Kierownik pracowni perukarskiej

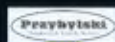
Grażyna Cichy
Kierownik pracowni krawieckiej damskiej

Stanisława Baran
Kierownik pracowni krawieckiej męskiej

Redakcja programu Anna Burzyńska i Bartosz Jelonek
Zdjęcia Grzegorz Mart

Teatr im. Juliusza Słowackiego w Krakowie
jest instytucją kultury
Województwa Małopolskiego

DZIENNIK POLSKI

ZE ZBIORÓW
Instytutu Teatralnego

TEATR im. Juliusza Słowackiego w Krakowie

Biuro Informacji i Rezerwacji Biletów

tel. 12 424 45 25, fax: 12 422 40 22, poniedziałek – piątek w godz. 9.00 – 17.00
bilet@słowacki.krakow.pl

Kasa Biletowa

pl. Św. Ducha 1, tel. 12 424 45 26

poniedziałek: 10.00 – 14.00, 14.30 – 18.00, wtorek – sobota: 9.00 – 14.00, 14.30 – 19.00
niedziela (jeśli jest grany spektakl) 15.00 – 19.00

Sprzedaż internetowa ze strony www.slowacki.krakow.pl
płatność przelewem lub kartą płatniczą

www.slowacki.krakow.pl

SEZON 2015/2016